

Politijev nacrt Duknovićevih vrata u Ankoni

U dvobroju »Peristila« za 1975—1976. godinu objavio sam članak o vratima bivšeg franjevačkoga samostana u Jakinu. Po likovnoj vrsnoći i stilskim oznakama pripisao sam ta vrata kiparu i graditelju Ivanu Duknoviću. Ovdje ću tom članku dodati kod nas nepoznate nove podatke, koji mi ranije ne bijahu dostupni. Oni upotpunjavaju naše znanje o tom građevinsko-kiparskom djelu iz kojih se vidi da je ono i u prošlosti, u XVIII i XIX stoljeću bilo cijenjeno kao umjetnički rad.

U svojoj »Povijesti samostana malobraćana sv. Franje u Jakinu« objavljenoj u Jakinu 1795. godine konventualac Michele Buglioni je napisao: »U vrijeme kada se oblikovao nacrt (koji se odnosio na popravak franjevačkog samostana i crkve) zamislilo se odstraniti iz stare crkve sve ono što je nepravilno ukrasivaše. Natpise sa kamena sam vjerno prepisao a najbolje sačuvao. Dva mala kamena žrtvenika i skupinu s plitkim reljefima iz 1500. godine, vremena kada je živio Rafael Sanzio iz Urbina, bijahu tom zgodom sačuvana da se upotrebe drugamo i u drugu svrhu. Kada crkva bijaše lišena onoga što je moglo smetati njezinoj gradnji, čekalo se na uspjeh nacrt, a zatim na odobrenje vrhovne uprave reda. Međutim je najbolji žrtvenik s pilastrima iskićenim cvijećem i lišćem. I pilastar koji podržavaše luk s grozdima voća, što ga je izradio vrsni kipar u istarskom kamenu iz Briuna, preostao od nekoliko godina prije kad se ukrasilo pročelje i velika vrata, upotrijebio se za glavna vrata samostana.«¹

Prema tome, čini se da su ova vrata za koja pretpostavih da su rad Trogirana Ivana Duknovića bila okvir jednog oltara. Iako se ona po svojim omjerima čine za to prevelika, ipak Michela Buglionija kao poznavao te crkve i njene preinake držim u tom pisanju pouzdanim.

I Aristide Boni u svojoj knjizi o jakinskoj općinskoj knjižnici koja ima naziv po njenom utemeljitelju iz XVII stoljeća jakinskom plemiću Lučianu Benincasa, to mišljenje prihvaća i smatra da su ta vrata nekoć bila okvir žrtvenika,² kao što to tvrde i Politi, Gallucci i Schelini, kojih će se mišljenje ovdje navesti.

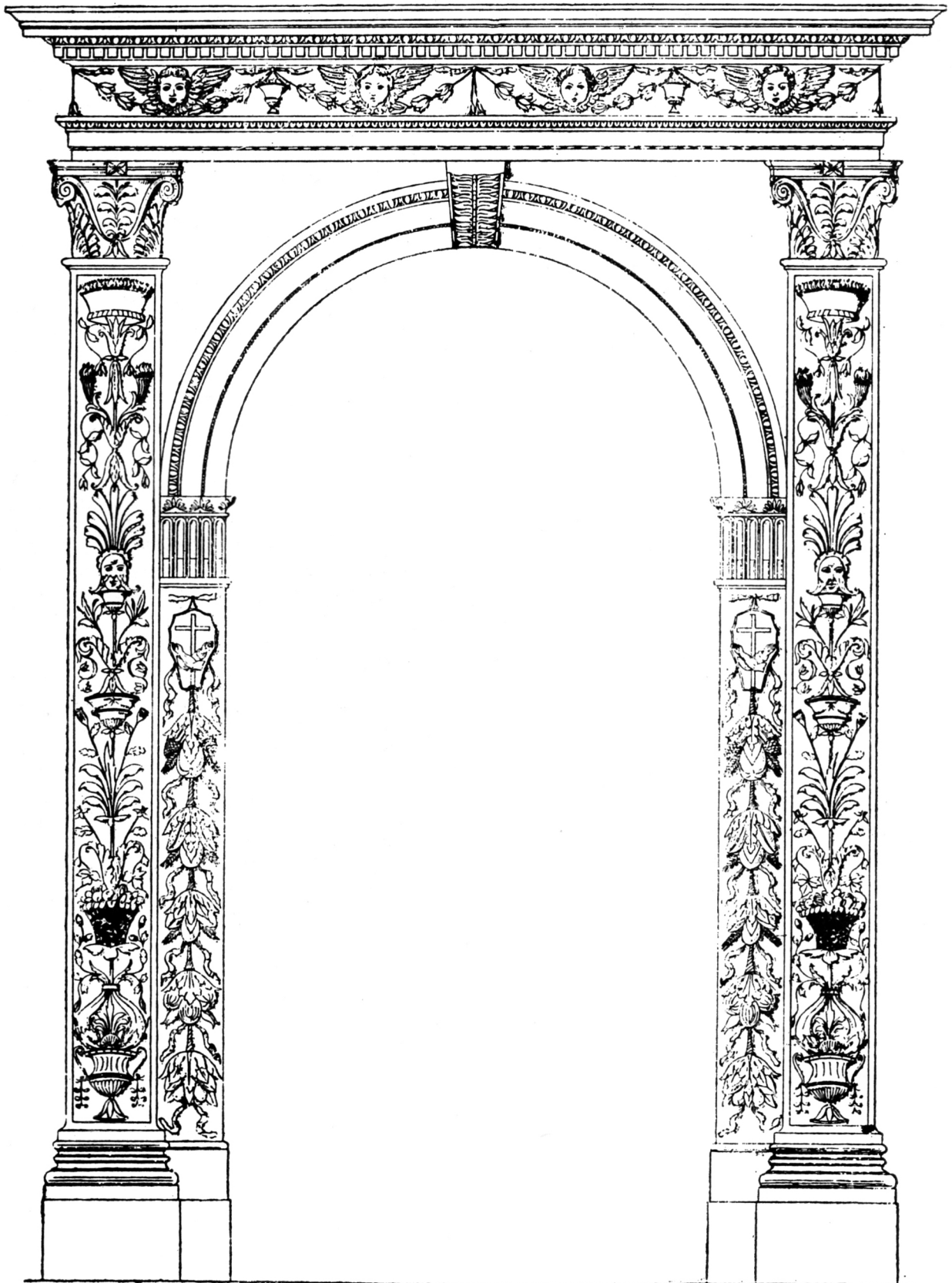
Budući da su vrata pri bombardiranju Jakina u drugom svjetskom ratu oštećena, a pri njihovoj uspostavi neke se dijelove, osobito dugoljaste izljebane glavice manjih pilastara koji nose luk, nije obnovilo, a k tome ih je teško na današnjem mjestu točno fotografirati, objavljujem ovdje malo poznati nacrt koji je nacrtao arhitekt Pietro Politi i objavio ga u Albumu sastavljenom skupa s Ivanom Galluccijem i Rafaelom Schelinijem posvećenom Cesaru Nembriniju Pironiju Gonzagi jakinskom biskupu i kardinalu u prvoj polovici prošlog stoljeća,³ koji je, usput rečeno, imao i neizravnih rodbinskih veza s korčulanskom obitelji Boschi.⁴ Taj na-

¹ M. Buglioni, *Istoria del Convento di S. Francesco dell' Ordine de Minori d'Ancona*, Ancona 1795, str. 47; M. Natalucci, *Ancona attraverso i secoli* vol II, Citta di Castello 1960, str. 322.

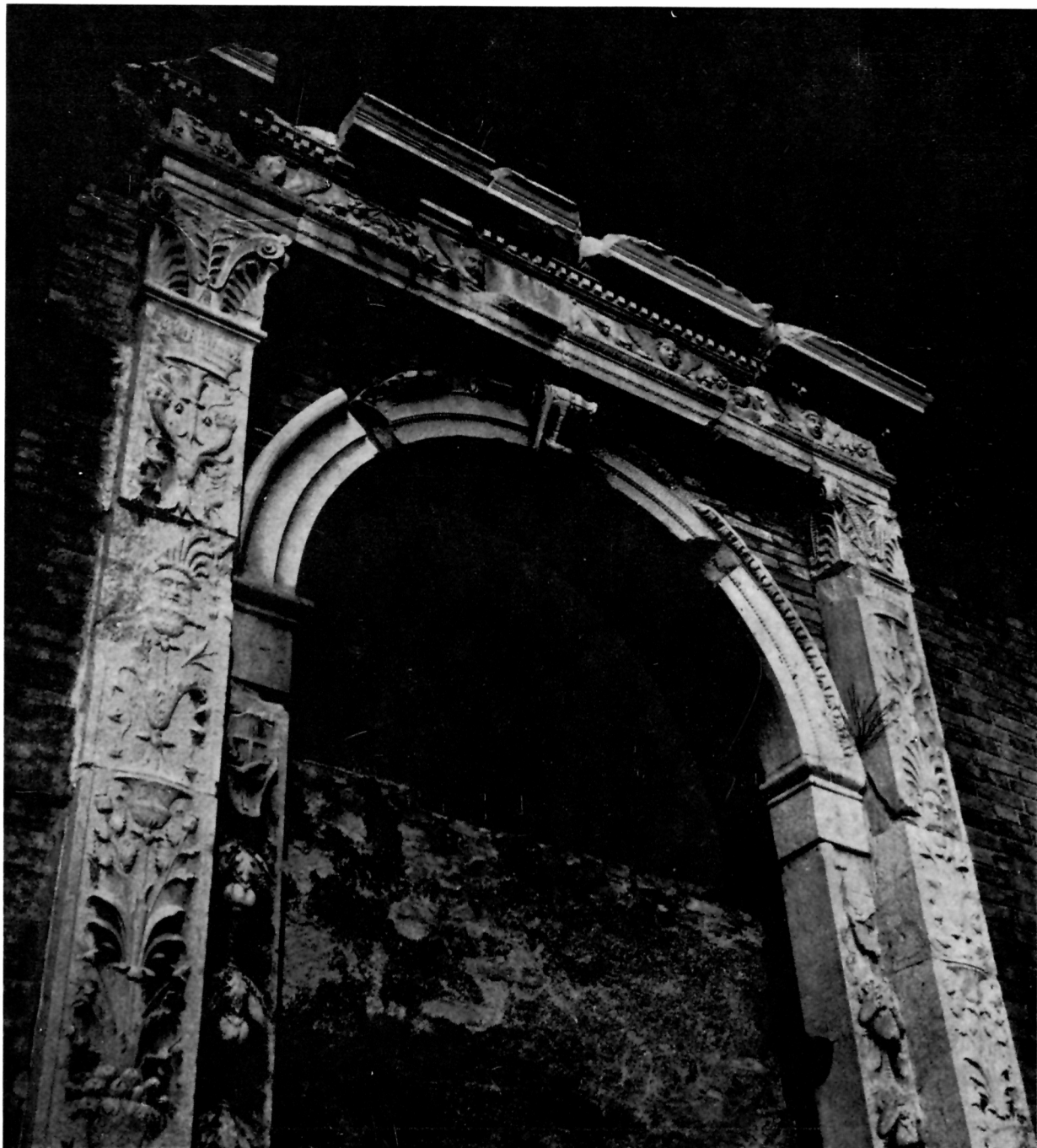
² A. Boni, *La biblioteca comunale Luciano Benincasa di Ancona*, Ancona 1956, str. XXV. Vidi naslovnu i str. III.

³ M. Natalucci, o. c., III, str. 294, 589.

⁴ C. Fisković, *Kazališne i glazbene priredbe u Korčuli u XIX stoljeću*. Dani hvarskog kazališta. Uvod, Split 1975, str. 129, 158.

1 Ivan Duknović, VRATA FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U ANKONI
(Nacrt P. Politija, foto Ž. Bačić)

2 *Ivan Duknović, VRATA FRANJEVAČKOG SAMOSTANA U ANKONI*
(foto N. Gattin)

crt je uglavnom točan, pa iako poneka manja pojedinačnost nije vjerno ucrtana, ipak se cjelina kompozicije, omjeri i raspored ukrasa na njemu jasno vide.

Autor tog nacrtu je uočio vrijednost tog kiparsko-graditeljskog djela i, objavljujući ga na tabli X, popratio ga ovim riječima:

ULAZNA VRATA JAKINSKE BOLNICE

iskrena jednostavnost, koja se očituje čednim bogatstvom u odjeći i brižljivošću u crtežu, koja se ispoljava čistim i širokim načinom, daju povod mišljenju da je ova vrsna skulptura u istarskom kamenu izrađena kada je nakon Donatellova i Ghibertijeva stoljeća slijedilo ono Mikelandelovo. Ali to ne bjehu uvijek vrata, već

ukras jednog žrtvenika starinske crkve sv. Marije Maggiorie, iz koje se 1777. godine prenese na ulaz zgrade koja bijaše samostan malobraćana, a sad je bolnica ne-moćnih i umobolnih«.⁵

S obzirom na taj nacrt moglo se ovaj bombardira-njem oštećeni spomenik potpunije popraviti.⁶ Naime, izlomljeni završni dio zabata i greda s nizom anđeoskih glava mogao se obnoviti i na temelju onih ukrasa koji ostadoše u toj gredi nakon bombardiranja Jakina kad je, na žalost, oštećen i drugi Duknovičev spomenik, grobnica bl. Girolama Gianellija u stolnoj crkvi.⁷

Sličan motiv krilatih anđeoskih glava poredanih u ni-zu s ostalim ukrasima kitio je i gredu pod lunetom na grobnici pape Pavla II koju podigoše Mino da Fiesole i Ivan Duknović, kako se to vidi na crtežu te grobnice što se pripisuje Ciacconiusu.⁸ Iako to bijaše s različitim inačicama uobičajeni reljefni motiv u talijanskom rene-

sansnom kiparstvu,⁹ ipak nam ovdje učvršćuje pretpo-stavku da su jakinska vrata Duknovičev rad. On je sli-čan motiv upotrijebio s Minom na spomenutoj papinoj grobnici. Taj motiv je dopro i do Dubrovnika, gdje ga nalazimo na vratima u sjeverozapadnom krilu dvorišta dominikanskog samostana.¹⁰

Ovako je taj vijenac ostavljen pri obnovi krnj i iz-lomljen pa jednako kao i umetnuti neobrađeni dijelovi luka i glavice koji ga drže¹¹ ne predočavaju nekadašnju dosljednost majstorove kompozicije, koja bijaše pove-zana i ispunjena u svim pojedinostima razigranim i usklađenim a raznolikim reljefnim motivima.

Pored nacрта za nas je važan i podatak, koji spome-nuti pisci navode, da su vrata izrađena u istarskom kamenu. Taj se kamen već u antici izvezio u Ravenu,¹² a zatim u Mletke,¹³ pa je očito da je njegova vrsnoća bila poznata i u Jakinu, gdje je Juraj Dalmatinac inače uvezio kamen s otoka Brača.

⁵ Grande Album dedicato dall'Architetto *Pietro Politi*, da *Giovanni Gallucci e Raffaele Schelini* al Cardinale Cesare Nembrini Pironi Gonzaga, vescovo e patrizio di Ancona. Edit. la Lito-grafia Giannantoni di Ancona. tabla 10.

Zahvaljujem g. Mariju Natalucci povjesniku Jakina, koji mi je ljubezno poslao Politijev opis ovih vrata objavljen ovdje u hr-vatskom prijevodu.

⁶ Vidi slike: *C. Fisković*, Duknovičeva vrata franjevačkog sa-mostana u Ankoni. Peristil br. 18—19, Zagreb 1976, sl. 1—5.

⁷ *M. Natalucci*, Visita al duomo di S. Ciriaco e breve itinerario della città di Ancona. Città di Castello 1962. str. 39.

⁸ *K. Prijatelj*, Ivan Duknović, Zagreb 1957, str. 15, sl. 8.

⁹ Usporedi motiv anđeoskih glavica i cvjetnih vijenaca u inači-ci kod Donatella; *H. W. Janson*, The Sculpture of Donatello, Princeton & New Jersey 1963, tabla 20. Na ostalim renesansnim spomenicima vidi *P. Schubring*, Italienische Plastik des Quat-trocento, Berlin Neubabelsberg 1915, sl. 80, 200, 270; *Arte e arti-sti dei Laghi Lombardi I*. Como 1959. sl. 24, 26, 45, 154, 210, 211. Vidi i vrata kraljice Beatrice u Varmuzeumu u Budapešti.

¹⁰ V. sl. *C. Fisković—K. Prijatelj*, Dominikanski samostan Du-brovnik, Zagreb 1975, str. 50.

¹¹ V. sl. *C. Fisković*, o. c. (6).

¹² *G. Bovini*, Il mausoleo di Teodorico, Ravenna 1959, str. 10.

¹³ *W. Wolters*, La scultura veneziana gotica — 1300/1400. Venezia 1976.